

Мишівка південна (*Sicista loriger*) у Криму як індикатор незайманого степу

Микола Товпінець

Кримська республіканська СЕС, м. Сімферополь; niko_tovp@mail.ru

Мишівка південна (= степова), починаючи з другої половини, а особливо в останній чверті ХХ ст. стала скорочувати своє розповсюдження і суттєво зменшуватися у чисельності на території України, включно з Кримом. На цій підставі вид давно занесено до «Червоної книги України» і включено до Європейських охоронних списків. У Криму всі випадки відлову мишівки, починаючи з 50-х років ХХ ст. й до сьогодні, пов'язані з епізоотологічним обстеженням території півострова на зоонозні інфекції. Характер цієї роботи дозволив детально прослідкувати зміни, що відбулися в Криму у зв'язку з інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва впродовж останніх 60 років, прослідкувати скорочення колись суцільного ареалу виду, його фрагментацію на дві ділянки і з'ясувати сучасний стан *S. loriger* та перспективи її збереження.

Аналіз наявних матеріалів обліку дрібних ссавців показав, що на початку 50-х років південна мишівка мешкала на всій території Степового Криму, місцями заходячи по відкритих степових ділянках в Передгір'я. Чисельність виду в цей час реєструвалася на рівні 0,5 % попадання на 100 п/д, а частка серед дрібних ссавців становила в середньому 2,58 %. Станом на сьогодні регулярні знахідки мишівки реєструються виключно на Керченському та Тарханкутському півостровах, де її відносна чисельність не перевищує 0,1%. Ці території відрізняються найменшою часткою сільськогосподарських вгідь. Тут, а особливо на Керченському півострові, в більшій мірі збереглися ділянки цілинного степу з різними рослинними асоціаціями.

Будучи еврифагом, мишівка з успіхом селиться в різних біотопах, головною вимогою до них є відсутність інтенсивного зрошування. Але все ж найбільшою мірою для неї підходять цілинні степові ділянки, на яких зловлено не менше 24 % від всіх здобутих особин цього виду. Другим по суті біотопом, але не за кількістю здобутих особин, є лісосмуги, де зловлено 43,6 % всіх мишівок. Це пояснюється тим, що упродовж значного часу саме лісосмуги були найбільш стабільними і в яких поступово відновились цілинні степові ділянки в зв'язку з інтенсивною вирубкою дерев. Серед цілинних виділів найпривабливішими для мишівки є полиново-різнотравно-злакові асоціації, що, вірогідно, пов'язано з наявністю в них збалансованої кормової бази – насіння рослин і різноманітних комах. Таким чином, можна говорити, що південна мишівка є індикатором справжніх цілинних степів Криму, а включення таких ділянок до заповідної мережі сприятиме збереженню її на рівні, необхідному для відтворення і підтримки природної для цього виду чисельності.